

ПРЕЦЕДЕНТНІ ВИСЛОВИ В МОВІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ (на матеріалі інтернет-видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» за 2019–2020 роки)

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (44).

УДК 811.161.2'272:007(477)+316.722

DOI:10.24144/2663-6840/2020.2(44).463–467

Гоца Е. Прецедентні вислови в мові сучасних українських ЗМІ (на матеріалі інтернет-видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» за 2019–2020 роки); кількість бібліографічних джерел – 9; мова українська.

Анотація. Сучасна мовна практика ЗМІ демонструє широку варіативність у вживанні мови, функціонування якої стає все більш гетерогенним. Сьогодні невід'ємною ознакою творчого почерку, специфікою ідіостилу публіцистів стало використання прецедентних висловів. Таке явище є типовим у мові відомих українських видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода».

Мета статті – лінгвостилістичний аналіз прецедентних висловів у текстах сучасних українських інтернет-видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» за 2019–2020 роки. До аналізу було залучено передусім заголовки, у яких найчастіше вживаються такі одиниці. При цьому до прецедентних висловів ми не відносимо ідіоми. Новизна дослідження полягає в тому, що представлений у ньому фактаж уводиться в науковий обіг уперше.

Дослідження засвідчило активізацію в мові українських видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» прецедентних висловів, серед яких виділяємо прислів'я, приказки, афоризми, цитати з відомих художніх творів, фільмів, популярних пісень. Ці мовні одиниці надають мові ЗМІ більшої виразності та експресивності. У їх складі виділяються нетрансформовані і трансформовані прецедентні вислови з помітною перевагою останніх.

Особливе стилістичне навантаження мають трансформовані прецедентні вислови, які часто відображають різні прийоми мовної гри, надаючи публікаціям емоційно-експресивного, іронічного чи сатиричного відтінку. Трансформація прецедентних висловів відбувається завдяки таким прийомам, як лексична субституція (заміна компонентів у структурі звороту); експлікація (розширення будови через додавання мовних компонентів); імплікація (усічення частини звороту) тощо.

У заголовках газети «Дзеркало тижня» найактивніше використовуються прецедентні вислови, цим самим пробуджуючи жвавий читацький інтерес до опублікованих матеріалів, однак прикро, що на більшості з них позначився вплив не української, а зарубіжної культури.

Ключові слова: мова ЗМІ, прецедентні вислови, ремінісценції, трансформація, інтертекстуальність.

Постановка проблеми. У наш час спостерігається процес стрімкого інформаційного впливу на суспільство. Інформація стала справді масовою, здатною впливати на громадську діяльність людей, що здійснюється не безпосередньо, а через людську свідомість, точніше, через формування громадської думки.

Сучасна мовна практика ЗМІ демонструє широку варіативність у вживанні мови, функціонування якої стає все більш гетерогенним. Істотні зміни медійного мовлення в найзагальнішому вигляді пов'язують зі вживанням різностильових мовних засобів. Цю якість сучасних мас-медіа розглядають як полістилізм мови ЗМІ, інтерстильовий, міжстильовий характер масово-комунікативних текстів, синкретизм, контамінацію всіх прийомів і способів використання.

Для багатьох журналістів сьогодні невід'ємною ознакою творчого почерку, специфікою ідіостилу стало використання прецедентних висловів. Таке явище є типовим у відомих українських виданнях «Дзеркало тижня» та «Україна молода», що й викликало в нас науковий інтерес.

Аналіз досліджень. Поняття прецедентних текстів уперше увів російський лінгвіст Ю. Караулов. На його думку, прецедентний (від лат.

praecedens (praecedentis) попередній) – це текст, значущий для тієї чи тієї особистості в пізнавальному й емоційному аспектах, він має надособистісний характер, тобто добре відомий широкому оточенню цієї особистості, разом з її попередниками й сучасниками, і, нарешті, такий, звернення до якого поновлюється неодноразово в дискурсі цієї мовної особистості [Караулов 2010, с. 216]. Учений виділив три способи існування прецедентних текстів: 1) натуральний (у первинному вигляді); 2) вторинний (трансформація вихідного тексту в інших видах мистецтва); 3) семіотичний (натяк, посилання до оригінального тексту) [Караулов 2010, с. 217].

Сьогодні поняття прецедентності в лінгвістиці розглядають широко і називають прецедентним феноменом (праці Д. Гудкова, І. Захаренко, В. Красних, Д. Багаєвої, С. Серебрової, О. Селіванової та ін.), який охоплює прецедентний текст, прецедентне висловлювання, прецедентну ситуацію і прецедентне ім'я. Ми підтримуємо думку О. Селіванової, яка зауважила, що в загальному плані прецедентність співвідноситься з явищем інтертекстуальності [Селіванова 2008, с. 295].

Прецедентне висловлювання визначається «як репродукований продукт мовленнєво-розумової діяльності; закінчена і самодостатня одиниця, яка

може бути чи не бути предикативною; складний знак, сума значень компонентів якого не дорівнює його змісту; прецедентне висловлювання входить до когнітивної бази; прецедентне вилучення не-одноразово відтворюється у мовленні носіїв мови» [Тимчук, Сеньків 2017, с. 251]. До прецедентних висловлювань належать цитати у широкому розумінні цього слова.

Як вважає І. Захаренко, «при функціонуванні прецедентного вислову важливим є не так розуміння його значення, скільки знання екстралінгвальних, когнітивних чинників, що стоять за цією одиницею (тобто системний зміст висловлення), що дозволяє відносити прецедентний вислів до феноменів лінгво-когнітивних» [Захаренко 2000, с. 51].

Мета і завдання статті – лінгвостилістичний аналіз прецедентних висловів у текстах сучасних українських інтернет-видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» за 2019–2020 роки. До аналізу було залучено переважно заголовкові матеріали, адже саме в них найчастіше вживаються подібні мовні одиниці.

Реалізація мети передбачає виконання таких завдань:

1) виявити в заголовкових матеріалах електронних видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» (2019–2020 рр.) прецедентні вислови (приказки, прислів'я, афоризми, цитати з відомих фільмів, художніх творів, популярних народних та естрадних пісень і т. ін.);

2) з'ясувати генетичну структуру прецедентних висловів та особливості їх використання;

3) розкрити умови функціонування аналізованих одиниць у певному словесному оточенні та їх стильову доречність.

«Дзеркало тижня» (ДТ) – суспільно-політичний тижневик, заснований 1994 р., видається в Києві російською та українською мовами, в електронній версії також англійською. Із 2020 р. виходить лише в електронному вигляді. «Україна молода» (УМ) – щоденна українська інформаційно-політична газета, заснована в липні 1991 року. Видання орієнтується на національно свідому українську аудиторію різного віку. Виходить чотири рази на тиждень.

Розглянуті нами джерела належить до тих засобів масової інформації, які порушують серйозні суспільні проблеми і розкривають актуальні факти сучасності. На їх шпальтах друкуються відомі журналісти, політики, філософи, соціологи. Саме тому ці видання привернули нашу увагу в ролі джерел дослідження. Зазначимо, що О. Полумисна у статті «Прецедентні висловлювання в українських масмедіа (на прикладі сайтів «Українська правда», «Дзеркало тижня», «Україна молода»)» проаналізувала фактичний матеріал цих видань за 2012–2013 рр. [Полумисна 2016]. Тому новизна нашого дослідження полягає в тому, що представлений у ньому фактаж уводиться в науковий обіг уперше.

У процесі дослідження були використані такі **методи**: дескриптивний (опис особливостей функціонування аналізованих одиниць), контекстуальний (встановлення умов функціонування аналізо-

ваних одиниць у певному словесному оточенні), метод компонентного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Способи використання прецедентних висловів залежать від індивідуального таланту публіциста, його творчих уподобань, рівня ерудиції тощо. У мові українських видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» активно вживаються прислів'я, приказки, афоризми, цитати з відомих художніх творів, фільмів, популярних народних та естрадних пісень. Журналісти вдало обігрують їх, створюючи ефект незвичайності, дотепності.

Застосування структурно-семантичних трансформацій у межах прецедентного виразу ще більше підвищує виразність мовного звороту і тексту загалом, допомагає автору втілити прагматичний намір. Розглянемо приклади, у яких відбуваються такі перетворення.

Улюбленим прийомом трансформації прислів'їв і приказок є заміна їх компонентів (лексична субституція), унаслідок чого вислів набуває нового, більш конкретного змісту та емоційно-експресивного навантаження: «З миру по сотках – шахраям гектари» [ДТ. № 2. 19–25 січня 2019] (про незаконне привласнення українських земель нечистими на руку чиновниками) – з миру по нитці – голому сорочка; «Не такий страшний біпатрид, як його малюють?» [ДТ. № 40. 26 жовтня – 1 листопада 2019] (про надання українцям права подвійного громадянства (біпатрид)) – не такий страшний чорт, як його малюють; надзвичайно вдала назва «Скажи мені, на що ти витрачаєш свої мільйони, і я скажу, хто ти» [ДТ. № 33. 7–13 вересня 2019] (у статті проведено журналістське розслідування про благодійну діяльність українських олігархів) – скажи мені, хто твої друг, і я скажу, хто ти; «Не відкладай на завтра те, що вже вчора відклав на сьогодні» [ДТ. № 28. 20 – 26 липня 2019] – не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні; «ГТС сльозами не зарадиш» [ДТ. № 41. 1–8 листопада 2019] – сльозами горю не зарадиш; «Не словом, а коштом. Молодим науковцям держава надасть стипендії за розробки науково-дослідницьких робіт» [УМ. № 136. 4 грудня 2019. С. 3] – не словом, а ділом; «“Оса” носа не підточить» [УМ. № 2. 10–11 січня 2020. С. 2] – і комар носа не підточить та ін. У заголовку «Їх не язик сюди довів. Кількість населення в Україні скорочується, а в Києві – збільшується» [УМ. № 144. 24 грудня 2019. С. 7] внаслідок антонімічної заміни компонентів відома приказка *язик до Києва доведе, а в Києві заблудить* [Українські прислів'я та приказки 1984, с. 235] «розпитування допоможуть знайти те, що потрібно» набуває нового змісту.

Зрідка з метою поглиблення інтриги заголовків журналісти використовують прийом усічення прислів'їв і приказок (імплікація): «...На те й напоролись» [ДТ. № 45. 23–29 листопада 2019] (у статті йдеться про те, що досить вдало і правильно запроваджене колись ЗНО може втратити свою первинну функцію – бути бар'єром на шляху зловживань, якими рясніли випускно-вступні освітні процедури) – за що боролись, на те й напоролись;

«Яблуко від яблуні... Анджеліна Джолі та її донька міняють орієнтацію» [УМ. № 137. 6 грудня 2019. С. 16] – *яблуко від яблуні далеко не одкотиться, а хоч одкотиться, то хвостиком обернеться* [Українські прислів'я та приказки 1984, с. 190].

Прислів'я чи приказки в нетрансформованому вигляді в заголовках аналізованих нами видань не такі популярні: «Що посієш, те й пожнеш» [ДТ. 2019. № 34. 14–20 вересня]. Це пояснюється функціональною специфікою заголовків, які повинні містити не тільки інтригу, експресію, але й чіткий, добре зрозумілий пересічному читачеві зміст.

Популярними й ефектними на шпальтах газет «Дзеркало тижня» та «Україна молода» є прецедентні вислови, що прямо цитують або обігрують назви відомих художніх творів: «Візит старої драми» [ДТ. № 14. 13–19 квітня 2019] (у статті йшлося про те, що режисер Петро Ільченко поставив у Національному театрі ім. І. Франка п'єсу канадського драматурга Аарона Бушковськи «Сторонні серед нас», задіявши у виставі кілька поколінь франківців, серед яких була 80-літня Зінаїда Цесаренко, яка відразу після прем'єри померла) – драма швейцарського драматурга-абсурдиста Ф. Дюрренматта «Візит старої дами»; «Кури не винні, або Як очистити нашу науку від плагіаторів та фальсифікаторів» [ДТ. № 14. 13–19 квітня 2019] (іронічна назва про подвійні стандарти цілком відповідає змісту публікації, у якій йдеться про стрімку деградацію наукової сфери, зокрема колапс системи присудження наукових ступенів в Україні, що відбуваються останніми роками на тлі гучних гасел про інноваційний розвиток країни) – відома новела М. Коцюбинського «Кони не винні».

Цитуючи назви творів, журналісти часто вдаються до експлікації (розширення структури в слову внаслідок додавання мовних компонентів) або ж лексичної субституції (заміни компонентів): «На кримському фронті без змін» [ДТ. № 2. 19–25 січня 2019] (про пасивність української влади щодо окупованого Росією Криму) – антивоєнний роман Е.М. Ремарка «На Західному фронті без змін»; «Тигр, що крадеться у високій траві» [ДТ. № 4. 2–8 лютого 2019] (у статті йдеться про загрозу військового вторгнення Китаю на Тайвань, при цьому Китай порівнюється з тигром, що крадеться у високій траві, але поки що не наважується напасти) – фантастична новела жахів «У високій траві» американського письменника Стівена Кінга та його сина Джо Гілла; «Пролітаючи над гніздом “качки”» (про передвиборний обман) [ДТ. № 12. 30 березня – 5 квітня 2019] – відомий роман К. Кізі «Політ над гніздом зозулі» («Над зозулиним гніздом»); «Принижені й обурені. Боротьба ізраїльтян з нелегалами призвела до порушення прав українців» [ДТ. № 10. 16–22 березня 2019] – роман Ф. Достоєвського «Принижені й ображені»; «Від тріумфу до трагедії» (про чесько-німецьке протистояння, яке стало каталізатором руйнування міжвоєнної багатонаціональної Чехословаччини) [ДТ. № 13. 6–12 квітня 2019] – художньо-публіцистична книга Д. Волкогонова «Тріумф і трагедія: Політичний портрет Й.В. Сталіна»; «У

пошуках втраченого транзиту». На жаль, Україні не вдалося домогтися позитивного рішення на свою користь (про суперечку між Україною та Росією щодо транзитних перевезень товарів автомобільним і залізничним транспортом) [ДТ. № 14. 13–19 квітня 2019] – семитомний роман-епопея М. Пруста «У пошуках втраченого часу»; «По кому подзвін Біг-Бена». Два роки знадобилося державному Приватбанку для того, щоб довести англійському правосуддю, що справа про шахрайство його колишніх власників може розглядатися у Високому суді Лондона [ДТ. № 39. 19–25 жовтня 2019] – назва роману відомого американського письменника Е. Гемінгвея «По ко́му подзвін».

Як бачимо, на структурі заголовків відомого видання «Дзеркало тижня» відчутно позначився вплив зарубіжної культури. Окремі ремінісценції, на нашу думку, дивні, несподівані, інколи навіть недоречні: «Людина з ключем на шиї». Виховання самостійності» [ДТ. № 11. 23–29 березня 2019] (ключ на шиї, за авторською інтерпретацією, є символом самостійності й відповідальності дитини) – антифашистська книга про гестапівські катівні Ю.Фучика «Репортаж з петлею на шиї»; «Городецький. Дім, який збудував Влад» (цікава стаття про діяльність у Києві відомого польського архітектора В. Городецького) [ДТ. № 19. 25–31 травня 2019] – «Дім, який побудував Джек» – копродукційний психологічний трилер 2018 р. про серійного вбивцю; «Розкіш і вбогість тузлівських лиманів» (стаття порушує проблеми довкілля біля Тузли) [ДТ. № 40. 26 жовтня – 1 листопада 2019] – роман О. Бальзака «Розкіш та убогство куртизанок». Подібні заголовки шокують людей, що добре відомі зі змістом творів, на які натякає журналіст.

Інтертекстуальний характер прецедентних висловів підтверджує використання в заголовках видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» окремих назв відомих художніх фільмів: «Ірина Солошенко. Іди і дивись» [ДТ. № 7. 23 лютого–1 березня 2019] (спогади лікаря Ірини Солошенко про страшні події на Майдані) – цілком доречно асоціація з білоруським антивоєнним фільмом «Іди та дивись» (1985 р.); «Чужі тут не ходять. До 10 листопада в Національному музеї Тараса Шевченка експонується виставка номінантів премії молодих українських художників – МУХі» [ДТ. № 40. 26 жовтня – 1 листопада 2019] – «Чужі тут не ходять» – відомий радянський пригодницький фільм, знятий 1985 р. за мотивами повісті А. Ромова «Співучасник»; «Місія нездійснена. В Антарктиці розбився чилійський літак із 38 особами на борту» [УМ. № 139. 11 грудня 2019. С. 5]; «Пристроїти LPG: місія нездійснена?» [ДТ. № 38. 12–18 жовтня 2019] (LPG – скраплений вуглеводневий газ) – американський шпигунський детективний бойовик «Місія нездійснена» (1996 р.), знятий режисером Браяном Де Пальмою; «Врятувати рядового мажоритарника від «гречкосійства» [ДТ. № 26. 6–12 липня 2019] (іронічна назва статті, у якій порушуються проблеми підкупу виборців і подаються рекомендації, як цього уникнути) – фільм С. Спілберга «Врятувати

рядового Раяна» (1998 р.) про висадку військ союзників у Нормандії під час Другої світової війни.

Типовим для заголовних матеріалів газети «Дзеркало тижня» є вживання, переважно з емоційно-експресивною метою, цитат із художніх творів чи українських народних пісень: «*Чия ж то дівчина розпустила коси?*» [ДТ. № 41. 1–8 листопада 2019] (у статті розповідається про непросту долю української актриси Ольги Кусенко (1919–1997), однієї з найяскравіших зірок Театру імені Івана Франка у 60–80-х роках, дружини Юрія Тимошенка (Тарапуньки). Як пише сам журналіст у тексті своєї статті, актриса й справді була дуже вродливою, для багатьох – втіленням українства. Саме про таких вродливих дівчат колись і складали українські народні пісні: «*Ой, чие ж то жито, чий же то покоси, чия ж то дівчина розпустила коси?*»); «*Небо і земля нині торжествують*. Колядки – надбання тільки українського народу» [УМ. № 3. 14 січня 2020. С. 11]; «*Запрягайте, хлопці, коней...*» [ДТ. № 25. 27 червня – 5 липня 2019] (цікава стаття про історію відомих пісень, долі яких «тісно переплітаються з долями народів, несучи на собі відбитки їхніх людських надій і трагедій») – відома українська народна пісня «*Розпрягайте, хлопці, коні!*»; «*Як тебе захистити, «Кисве» мій?*» [ДТ. № 3. 26 січня – 1 лютого 2019] (про скандал навколо легендарного столичного кінотеатру «Київ») – твір Д. Луценка «*Як тебе не любити, Кисве мій!*», що став відомою піснею; «*Засяв день таємними знаками*» [ДТ. № 21. 8–14 червня 2019] (у статті розповідається про знакову прем'єру на Камерній сцені театру Франка імені Сергія Данченка – виставу «Лимерівна» за Панасом Мирним) – цитата з популярної сьогодні пісні «Плакала», яку виконує гурт «КАЗКА».

Чимало заголовків містять чужомовні поетичні алюзії, на нашу думку, не завжди вдалі. Наведемо кілька прикладів: «*Завірюха, метіль, завірюха...* Хуртовини, шалений вітер і мороз найближчим часом накриють всю Україну» [УМ. № 136. 4 грудня 2019. С. 3] – використання цитати з відомої пісні «*Завірюха*», яку колись виконував білоруський ансамбль «Вераси», на нашу думку, не зовсім вдале через слово *метіль*, адже воно діалектне; «*Чи милий нам берег турецький?*» [ДТ. № 32. 31 серпня – 6 вересня 2019] (проблема укладання угоди про вільну торгівлю України з Туреччиною) – цитата з популярної в 60-і роки патріотичної пісні на слова російського поета М. Ісаковського «Летять перелітні птахи», у якій є такі слова: «*Не нужен мне берег турецкий, И Африка*

мне не нужна». Вважаємо такий заголовок не зовсім доречним, оскільки слово *берег* у читача асоціюється з відпочинком на морі в Туреччині, але аж ніяк не з економічними проблемами; «*Море хвилюється*. У київській Voloshyn Gallery проходить виставка молодих художників «Перехресне море» [ДТ. № 29. 27 липня – 16 серпня 2019] – пісня Г. Гладкова на слова Ю. Кіма «*Море хвилюється*».

В одному з номерів газети «Дзеркало тижня» натрапляємо на російськомовний заголовок «*Ой туманы мои, растуманы*» [ДТ. № 9. 7–15 березня 2019], що є назвою однойменної партизанської пісні В. Захарова на слова М. Ісаковського. У статті йшлося про «підпільні обкоми» і партизанів Другої світової війни. Перекласти цитату з оказіональним словом *растуманы* українською мовою не так просто. З одного боку, така назва ніби вдала, оскільки повністю відображає зміст публікації, але з іншого – сприймається як стороннє тіло в структурі заголовка.

Обмежений обсяг публікації не дає нам можливості розглянути інші випадки вживання прецедентних висловів у заголовках аналізованих газет, однак і цього достатньо, щоб зрозуміти, як посилюються комунікативні, емоційно-експресивні функції заголовків, їх змістова, інформативна складова внаслідок використання прецедентних висловів.

Висновки. Дослідження засвідчило активізацію в мові українських видань «Дзеркало тижня» та «Україна молода» прецедентних висловів, серед яких – прислів'я, приказки, афоризми, цитати з відомих художніх творів, фільмів, популярних пісень. Ці мовні одиниці надають мові ЗМІ більшої виразності та експресивності. У їх складі виділяються нетрансформовані і трансформовані прецедентні вислови з помітною перевагою останніх.

Особливе стилістичне навантаження мають трансформовані прецедентні вислови, які часто відображають різні прийоми мовної гри, надаючи публікаціям емоційно-експресивного, іронічного чи сатиричного відтінку. Трансформація прецедентних висловів відбувається завдяки таким прийомам, як лексична субституція (заміна компонентів у структурі звороту); експлікація (розширення будови через додавання мовних компонентів); імплікація (усічення частини звороту) тощо.

У заголовках газети «Дзеркало тижня» найактивніше використовуються прецедентні вислови, цим самим пробуджуючи жвавий читацький інтерес до опублікованих матеріалів, однак прикро, що більшість із них пропагує не українську, а зарубіжну культуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захаренко І.В. О целесообразности использования термина «прецедентное высказывание». *Язык, сознание, коммуникация: сб. статей / Ред. В.В. Красных, А.И. Изотов. Москва: Диалог-МГУ, 2000. Вып. 12. С. 46–53.*
2. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. Москва: Издательство ЛКИ, 2010. 264 с.
3. Носова Л. Интертекстуальні структури в мові сучасного публіцистичного дискурсу. *Вісник Луганського держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка: Філологічні науки. 2000. № 4. С. 203–207.*
4. Пашинська Л. Трансформовані стійкі сполучення слів у заголовках сучасних ЗМІ. *Культура слова. 2011. № 74. С. 131–136.*

5. Полумисна О.О. Прецедентні висловлювання в українських мас-медіа (на прикладі сайтів «Українська правда», «Дзеркало тижня», «Україна молода»). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Соціальні комунікації». 2016. Вип. 9. С. 16–20.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Сереброва С.Б. Прецедентні феномени в дискурсі сучасних ЗМІ: проблема функціонування і реалізації: автореф. дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Російська мова». Дніпропетровськ. 2009. 19 с.
8. Тимчук О.Т., Сеньків О.М. Функціональний аспект прецедентних текстів. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). С. 251–254.
9. Українські прислів'я та приказки / упоряд. С.В. Мишанича та М.М. Пазяка. Київ: Дніпро, 1984. 389 с.

REFERENCES

1. Zakharenko Y.V. (2000) O tselesoobraznosti ispolzovania termina «precedentnoe vyskazyvanie» [On the expediency of using the term «precedent statement»]. *Yazyk, soznanye, kommunykatsiya: sb. statei / Red. V.V. Krasnykh, A.I. Izotov. Moskva: Dialoh-MHU, 2000. Vyp. 12. S. 46–53 [in Russian]*.
2. Karaulov Yu.N. (2010) *Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost [The Russian language and linguistic personality]. Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost. Moskva: Izdatelstvo LKY, 2010. 264 s. [in Russian]*.
3. Nosova L. (2000) Intertekstualni struktury v movi suchasnoho publicistichnoho dyskursu [Intertextual structures in the language of modern journalistic discourse]. *Visnyk Luhanskoho derzh. ped. un-tu im. Tarasa Shevchenka: Filolohichni nauky. 2000. № 4. S. 203–207 [in Ukrainian]*.
4. Pashynska L. (2011) Transformovani stiiki spoluchenna sliv u zaholovkakh suchasnykh ZMI [Transformed stable word combinations in the headlines of modern media]. *Kultura slova. 2011. № 74. S. 131–136 [in Ukrainian]*.
5. Polumysna O.O. (2016) Precedentni vyslovlyuvanya v ukrainskykh mas-media (na prykladi saitiv «Ukrainska pravda», «Dzerkalo tyzhnya», «Ukraina moloda») [Precedent statements in the Ukrainian mass media (on the example of the sites «Ukrainian Truth», «Mirror of the Week», «Young Ukraine»)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii «Sotsialni komunikatsii»*. 2016. Vyp. 9. S. 16–20 [in Ukrainian].
6. Selivanova O.O. (2008) *Suchasna linhvistyka: napryamy ta problemy [Modern linguistics: directions and problems]: pidruchnyk. Poltava: Dovkillia-K, 2008. 712 s. [in Ukrainian]*.
7. Serebrova S.B. (2009) *Precedentni fenomeny v dyskursi suchasnykh ZMI: problema funkcionuvannya i realizatsiyi [Precedent phenomena in the discourse of modern media: the problem of functioning and implementation]: avtoref. dys... kand. filol. nauk: spets. 10.02.02 «Rosiiska mova». Dnipropetrovsk. 2009. 19 s. [in Ukrainian]*.
8. Tymchuk O.T., Senkiv O.M. (2017) *Funkcionalnyi aspekt precedentnykh tekstiv [Functional aspect of precedent texts]. Molodyi vchenyi. 2017. № 4.3 (44.3). S. 251–254 [in Ukrainian]*.
9. *Ukrainski pryslivya ta prykazky (1984) [Ukrainian proverbs and sayings] / Uporiad. S.V. Myshanycha ta M.M. Paziaka. Kyiv: Dnipro, 1984. 389 s. [in Ukrainian]*.

PRECEDENT EXPRESSIONS IN THE LANGUAGE OF MODERN UKRAINIAN MEDIA (on the Material of Internet Publications «Mirror of the Week» and «Young Ukraine» for 2019–2020)

Abstract. Modern language practice of the mass media demonstrates a wide variability in the usage of language, the functioning of which is becoming increasingly heterogeneous. Nowadays, the usage of precedent expressions has become an integral feature of creative handwriting, as well as the specificity of the individual style of publicists. Such a phenomenon is typical in the language of the well-known Ukrainian publications «Mirror of the Week» and «Young Ukraine».

The purpose of the paper is a linguistic and stylistic analysis of precedent statements in the texts of modern Ukrainian online publications «Mirror of the Week» and «Young Ukraine» in the period of 2019–2020. The analysis touches upon the headings in which such units are most often used. At the same time, we do not include idioms to the sphere of precedent statements. The novelty of the study is that the material has been introduced into scientific consideration for the first time.

The study showed the activation of precedent expressions in the language of the Ukrainian editions «Mirror of the Week» and «Young Ukraine», among which there are proverbs, sayings, aphorisms, quotes from famous works of art, movies, popular songs. These language units give the language of the media more expressiveness. They include untransformed and transformed precedent statements with a noticeable advantage of the latter.

Transformed precedent expressions have a special stylistic loading, which often reflect different methods of language play, giving publications an emotionally expressive, ironic or satirical tone. The transformation of precedent expressions occurs due to such techniques as lexical substitution (replacement of components in the structure of circulation); explication (expansion of the structure through the addition of language components); implication (truncation of part of the inversion), etc.

The headlines of the «Mirror of the Week» newspaper use precedents most actively, thus arousing a lively reader's interest in the published materials, but it is unfortunate that most of them were influenced not by Ukrainian but by foreign culture.

Keywords: media language, precedent statements, reminiscences, transformation, intertextuality.

© Гоца., 2020 р.

Еріка Гоца – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; <https://orcid.org/0000-0002-1440-9478>

Erika Gotsa – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0002-1440-9478>